

מדור הבקר לבשר

מוגש ע"י א.מ.ב.ל.

מבנה הגוף, העלאת הבשר וניצול המזונות

יהיה רב יותר בתוספת המשקל כן יידרש לייצור רה מזון רב יותר. היחס בין הבשר והשומן בתוספת המשקל מחד, ויעילות ניצול המזונות מאידך, קשורים זה בזה קשר הדוק למדי.

מבנה הגוף וכושר העלאת בשר שרירים

הכושר להעלות בשר שרירים אינו שווה כלל וכלל בכל בעלי החיים והוכח כי זוהי תכונה תורשתית שתחומיה הפיסיולוגיים אינם עשויים להשתנות בכוח התזונה, ותהי עשירה ביותר בחמרי מזון ובחלבון. כמויות המזון העודפות שתוגשנה לבהמה מעל לכושרה התורשתי לייצר בשר „תעובדנה“ בגופה לשומן; יש לזכור תמיד שאין כל אפשרות להעלות כושר ייצור הבשר ע"י תזונה, תכונה זו יש לטפח בהמות. מתצ" פיות וניסויים שונים נוכחו שתכונה זו מותנית במבנה הגוף, בשלבי הגדילה, בבכירות, במידות ההיקף והאורך, אולם בראש וראשונה במידות הרוחב של הגוף. בהמות בעלות מבנה גוף רחב עולות מבחינה זו על בהמות צרות, וכך הוא הדבר בגזעים השונים ובכל גזע בפני עצמו. אפשר להבדיל בין הטיפוס הרחב לטיפוס הצר כבר עם הלידה והבדל זה שריר וקיים משך כל שלבי הגדילה וההתפתחות, ועד לזקנה. בשלב הגדילה, כששני הטיפוסים יהיו ניוונים במנות מזון עשירות, ניווכח שבהמות רחבות יעלו בגופן הרבה בשר ומעט שומן ואילו הבהמות הצרות — מעט בשר והרבה שומן; מובן מאליו שבגיל הבגרות אפשר לפטם ולהשמין גם את הבהמות הרחבות על ידי תזונה מתאימה. בבדיקת הגוויות אחר השחיטה מצאו שהבהמות הרחבות הצטיינו בהעלאת בשר רב בכל חלקי הגוף.

כשמגדלים בהמות בעלות מבנה גוף שונה עד למשקל אחד, תהיה תפוקת הבשר היחסית והמוחלטת שווה בערך בטיפוסים למיניהם, אולם ענינו של החקלאי-הבוקר הוא בעיקר ביעילות

דרישת שוק הבשר בימינו היא שהתקלאים יספקו לבית המטבחיים בקר בעל תפוקת בשר גבוהה, והבשר שלא יהיה שמן ביותר. כמות השומן הרצויה היא רק כדי צורך „שיזור“ הבשר בו, ולשוות לו כעין מירקם של שיש, שממנו בא טעמו הטוב.

כשמדובר בבשר בקר הכוונה היא לשרירים בעיקר ולכן כושר הבשר של הבהמה תלוי בכך שר בנין השרירים בגוף. בבקר החי ניתן לש" פוט, לפי צורתו החיצונית, על תכונות הבשר שלו ואף לאמד את התפוקה לאחר השחיטה, הר" איל ואפשר לקבוע, תוך בחינת הגוף החי, את מידת התפסמותו וממדי רקמות השומן שבו. נתחי הבשר המבוקשים ביותר, המביאים את התמורה הגבוהה ביותר בשוק, הם אלה המופקים מגב הבהמה ומהשוקיים; מובן איפוא שהבוקרים צריכים להיות מעוניינים לטפח בקר המצטיין בסגולות בשר אלה.

דוגמאות רבות מוכיחות כי ניתן להתקדם במידה רבה בכיוון האדרת תכונות בשר כנ"ל מבלי לפגוע בתנובה הממוצעת של 5000 ק"ג חלב, המצטיין גם במתכונת שומן נאותה. יש ענין מיוחד בפיתוח כושר ייצור בשר שרירים בבקר ללא שומן, כי לייצור ק"ג אחד של בשר, המכיל כרגיל 75% מים ואשר ערכו הקאלורי הוא 1500, צורכת הבהמה הרבה פחות מזון מאשר לייצור ק"ג אחד שומן שערכו הקאלורי הוא 8330.

תוספת ק"ג אחד במשקלה החי של הבהמה, מקורה יכול להיות בצירוף בשר ושומן בפרור פורציות משתנות. בבעל חיים צעיר, בגיל הג' דילה, תוספת המשקל היא בעיקר בצורת בשר ואילו בבעל חיים מבוגר, השרוי במצב גוף בינוני, כל התוספת היא בצורת שומן. אין אפשרות להעלות בשר בגוף הבהמה המבוגרת, אך אפשר להשמינה בלבד. ככל שחלקו של השומן

בגיל שנה ל-328 ק"ג ואילו זוג תאומים שגיל מאותו גזע הגיע באותה הזנה רק ל-275 ק"ג. התוספת היומית הממוצעת מגיל 90 יום ועד שנה היתה 855 גרם בזוג האחד לעומת 668 גרם בזוג השני. התצורות לכל ק"ג תוספת משקל היתה 5.09 יח"מ לעומת 5.77 יח"מ.

התאומים בעלי המשקל הגבוה בסוף השנה, שהוכיחו כושר רב בניצול המזון, הצטיינו בבכיריות, במבנה גוף רחב, בשרירים מפותחים בגב, במתניים ובשוקיים.

סיכום

מבנה גוף רחב ובעל אורך מספיק משמש סימן לכושר רב בייצור בשר וניצול יעיל של המזון. תופעה זו מתגלית בקרב כל גזע של בקר וגם בבעלי חיים אחרים, כגון — בחזירים וסוסים. בגידול בקר מעונינים לא רק בתפוקה טובה של בשר אלא בראש וראשונה בתנובה ממוצעת של 5000 ק"ג חלב בן-4% שומן. ברור שאפשר להצביע על פרות רחבות ובעלות בשר המניבות אך מעט חלב ולעומתן — פרות גבוהות עם צל-עות שטוחות, עניות בשרירים ושופעות חלב. הבעיה שיש לפתור, בהתחשב בתנאים הקיימים בשוק היא — כיצד למזג בפרה ייצור חלב ובשר ברמה גבוהה. התכונה החשובה ביותר והראשונה במעלה היא, כמובן, כושר הנבט החלב, ויש להימנע מלטפח בשרנות על חשבון הנבט החלב. התפקיד הוא לערוך בירור במגמה של השבחת תכונות הבשר בין בהמות בעלות תנובה טובה בחלב ושומן. יש להעדיף בהמות בעלות שרירים מפותחים, כי רק אלה מסוגלות להוליד עגלים יפים לפיטום.

תקציר ממאמרו של פרופ' מ. וויט, שפורסם בכתב העת „דער טירצייכטער“.

הובא לדפוס ע"י ר. בר-ענן

ניצול המזונות ע"י תבהמות השונות לייצור יחידת משקל מסויימת של בשר, וכאמור, קיימים בשטח זה הפרשים ניכרים. להלן ניתנות תוצאות ניסוי אחד שנערך בשתי קבוצות של עגלים; בקבוצה האחת עמדו 10 עגלים בעלי גוף רחב ובשניה — 10 עגלים בעלי גוף צר.

פרטים	עגלים בעלי	
	גוף רחב	גוף צר
מספר העגלים	10	10
ימי הזנה	325	307
משקל התחלתי, ק"ג	58.9	50.0
משקל סופי, ק"ג	399.4	324.7
תוספת יומית, גרמים	1048	895
ית"מ לכל ק"ג תוספת ערך 1 ק"ג משקל חי במארכים גרמנים	3.73	4.08
	2.08	1.92

בהזנה שווה היתה התוספת היומית של העגלים הרחבים ב-17% יותר גדולה וניצול המזון ב-9% גבוה יותר. מעניין לציין ששומן הכליות היה רב יותר בעגלים הצרים: 1.8 ק"ג לעומת 1.5 ק"ג.

בניסוי קודם של פיטום עגלים משך 28 שבר עות הגיעו בעלי הגוף הצר למשקל של 335 ק"ג בתוספת יומית של 951 ג' ובעלי הגוף הרחב — ל-363 ק"ג בתוספת יומית של 1132 ג' (+19%); תצורות המזון לכל ק"ג משקל חי היתה בבעלי הגוף הרחב 4.58 יח"מ ובבעלי הגוף הצר — 5.43 יח"מ.

על מידת התלות ההדדית בין מבנה הגוף וכושר ניצול המזון לייצור בשר אפשר ללמוד מהניסויים בתאומים זהותיים; תאומים כאלה מתפתחים באופן שווה בתנאים חיצוניים שווים. זוג אחד של תאומים הגזע השחור-לבן הגיעו

ייצור החלב כארצות הברית

על אף הירידה המתמדת במספר ייצרני החלב בארה"ב, המגיעה לכדי 4-5 בשנה, וירידת מספר הפרות ב-1% מדי שנה, ממשיכה תנובת החלב הכללית לעלות. והגיעה בשנת 1957 לחמישים ושמונה ביליון ליטר. לשם מניעת ירידת מחירים, העלולה לפגוע ברנטביליות הייצור, קונה הממשלה 5% מכלל התנובה ומחלקת את מוצרי החלב חינם, או במחירים סמליים, לארצות חוץ.